

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

12. De periurio, & eius deformitate, ac pœnis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

gunt, & auctores sunt, & rei, & ideo iurare debent, non calumnie causa litem intendere, & non calumnie causa inficiari ire. Et in l. i. c. de iureiurando propter calumniam statuitur, vt in omnibus causis, in quibus necessitas probationis incumbet, non aliter hæ probationes recipiantur, nisi prius qui eas exposcit, iusiurandū de calumnia præstiterit, quod non causa differendi huiusmodi proposuit allegationes, & in l. Principales, §. Quod si actor, c. De iurei. prop. cal. dicitur: Quod si actor noluerit Sacramentum calumnie subire, & hoc legitime fuerit probatum, non licet ei penitus ad litem peruenire, sed cadat ab iustitia actione quasi improbus litigator, & Iudex eum à iudicio quàm longissimè expellat. Sin autem reus hoc Sacramentum subire recusauerit, in his capitulis, que narratione comprehensa sunt, pro confessis habeatur, & licet Iudici sententiam proferre, quemadmodum ei, & ipsa rei qualitas suggererit. Sic enim non lites solum, sed etiam calumniatores minuantur, & in §. Sed prædictū habetur: Prædictum Sacramentum in litib. quidem, que necdum sunt inchoatæ, præstari volumus in ipso litis primordio. Sin autem causa adhuc pendentes inueniantur, vel post litem contestatam, & post solitas iudiciales cautelas iam præstitas, si quidem præsto fuerit utraque persona, & in eadem ciuitate, vel territorio eius moratur, & in his litibus sacramentum locum habere, & in primo post hæc legem ingressu præstari volumus.

Vndecimò queritur, quot & quæ contineat iusiurandum, quod causa calumnie adhibetur? Res. cum Glossa in c. i. de iuran. calumn. Quinq. Primò, vt litigator existimet se litem iustam intendere. Secundò, vt rogatus à Iudice, veritatem non celet. Tertio, ne scienter falsas probationes adhibeat. Quarto, ne in fraudē, litem, & causam pro roget, & differat in tempus. Quintò, vt iuret se nihil alicui promississe, nec quidquam deinceps promissurum causa litis, nisi id, quod leges, & iura permittunt.

Duodecimò queritur, An Clerici iusiurandū causa calumnie præstare cogantur? Res. cum Glossa in c. i. de iuran. calumn. Si litem intendant, & causam propriam agant, id præstare compelluntur. At si Ecclesiæ causam egerint, minimè, vt colligitur ex c. Imperatorem, de iuran. calumn. Possunt tamen in sui locum aliquem substituere, qui pro eis petat, agat, & excipiat, & iusiurandum causa calumnie præstet.

Cap. XII.

De Periuurio, & eius deformitate, ac penis.

Primò queritur, quid sit periurium? Respondeo Mag. 3. sent. dist. 39. esse mendacium iureiurando firmatū. Vnde cū quis nō habet in animo præstare id, quod iureiurando promittit, in periurij crimen incurrit. At apud scriptores Latinos periurium admittere dicitur is, qui vel falsum iurat, vel iusiurandum, siue fidem datam, & iureiurando firmatam in re iusta, & honesta non seruat.

Secundò queritur, An in omni periuurio sit mendacium, & falsum iureiurando confirmatū? Quidam aiunt non omne periurium esse mendaciū, quoniam cū quis iurat se facturum rem iniquam, & eius animus est eam facere, periurium admittit, nec tamen mendacium iureiurando cō-

firmat, siquidem animus eius est id facere, quod iurando promittit. Deinde, cū quis nō implet, ac soluit, quod iurando se facturum promissit, mendax propriè non est, etiam si fidem datam violauerit, & tamen periurij crimine tenetur. Accedit item, quod si quis temerè, & inconsideratè veri aliquid iureiurando confirmat, periuurus censetur, & tamen nihil falsi asseuerat.

Constans est nihilominus omnium sententia in omni periuurio mendacium inesse, quoniam in eo, aut veritas, aut iustitia, aut iudicium, quæ tria omne iusiurandum postulat, desideratur. Si veritas in iureiurando desit, periurium admittitur, vt planè constat. Item, si quod iurasti iustum, & bonum te facturum, non facis, veritas deest, nō quidem verbo, sed facto. Si iustitia, periuriū dicitur quoniam est is, qui iurando promittit se aliquid facturū, in animo habeat id præstare, vel exequi, quod promittit, quia tum à faciendo abstinere debet, censetur falsum iureiurando firmare. Is autem, qui inconsideratè, & imprudenter iurando aliquid affirmat, aut negat, periurij habetur, quia exponit se periculo periurij, hoc est, periculū incurrit, ne falsum iureiurando corroboret. Mihi videtur periurium propriè esse mendacium, vt dixit Magist. iureiurando firmatum: & iusiurandū, cui deest iudicium, propriè est iusiurandum temerarium, & incertum; & proinde quadam rōe periurium, quatenus est cōiunctum cum periculo periurij: nam si inconsideratè quippiam iures, periculū est, ne falsū iureiurando cōfirmes, & iusiurandū itidē, in quo iustitia, nō tamē veritas desiderat. propriè est etiā temerariū, & stultū; & idcirco quadam rōe periuriū, quoniam id, & quis iureiurando promittit, cū malū sit, prætermittit iure cōpellitur.

Tertio queritur, quotuplex sit periuriū? Res. ex cōmuni sententiā, esse quadruplex. Primò, cū falsum iureiurando confirmatur. Secundò, cū promissio in re iusta, & bona facta, & iureiurando confirmata, non completur. Tertio, cū in iureiurando iustitia desideratur, hoc est, cū quis iurando promittit se iniquum aliquid facturū. Quarto, cū iureiurando iudicium deest; hoc est, cū quis temerè, & inconsideratè iurat. Primiū illud, & secundū, vt paulò ante iam dixi, est propriè periurium: alia duo propriam rationem habent iurifurandi incauti, & temerarij, periurij verò rationem habent, quoniam ratione, ac modo quodam ad periuriū reuocantur.

Quarto queritur, An periurium, quod est mendacium scienter, & spontè iureiurando firmatū, sit per se lethale peccatum? Angelus distinguit in verbo periurium, in principio, Gofredum sequutus in c. Quod autem ait, 2. q. 2. & in cap. vlt. §. Episcopus, eadem dist. c. 9. Si quis seriò peieret, lethalem culpam contrahit, si autem per iocum, venialem tantummodo. Siluester tamen Angelum confutat in verbo periurium, num. 1. & certè S. Th. 2. 2. q. 93. a. 3. ad 2. generaliter ait, lethalis peccati reum esse, qui seriò, siue iocosè peierat; quoniam æquè Deum offendit, si eum mendacij, siue seri, siue iocosi testificienter accessas, & aduocet. At ego quidem existimo, Ang. solummodo significare voluisse, nō se lethali peccato adstringere eū, q. per iocū falsi aliquid iureiurando confirmat. Per iocum, dixit, nimirum quando eius animus nō est iurare: solèr. n. aliquid

ioei causa iurandum adhibere absque vlla iurandi voluntate: qui peccant quidem, sed non ita grauitur, vt Periuurij scelere, & crimine teneantur: aut saltem loquitur Angelus de eo, qui per iocum absque plena animi deliberatione mendaciter iurat.

Quintò queritur, An cum quis iurat per hunc ignem Dei, per hanc paleam, per hunc iuncum, aut stirpem, denique per alias res abiectas, & viles, nequaquam habens in animo iurare, & eo, qui audit, tanquam iurandum minimè accipientem, periurus censetur, si falsum iuret, aut si promissum non seruet? Respondeo cum Angelo, & Siluestro in verbis periurium, in principio in eiusmodi iurando veniale, non lethale crimen admitti, quoniam non est in illo, qui iurando vitur, animus iurare. **QVAERES**, quia ratione fit periurus, qui per creaturas falsum mendaciter iurat, quandoquidem creatura res sacra non est? **Resp.** Sicut verum iurare per creaturas religionis est actus, quia iuramus per Deum, cuius veritas in creaturis refulget, quippe qui est omnis veritatis auctor. Sic falsum iurare per creaturam, est periurium, quoniam aduocatur, vt testis, creatura, quatenus est quaedam Dei veritas.

Sextò queritur, An periurium sit homicidium grauius? Dux sunt opiniones: prima affirmat, estque S. Tho. *2. 2. q. 98. a. 3. ad 3. Ab. in c. testim. de test. Ang. periur. q. 6. Sil. periur. q. 6. & alij Summistæ in eod. verb. Cou. loc. cit. Glo. in l. Si quis maior. c. De transactio. ait, periurum esse iure ciuili infamè; nã in ipsa dicitur. Si quis promissa, quæ inuocato Dei nomine firmavit, nõ impleuerit, nõ solũ notetur infamia, sed etiã actione priuatus existat. At in l. Lucius Titius. ff. De his, qui notantur infamia, videtur statui, periuros non esse inter infames habendos: & l. Iurifurandi, c. De reb. cred. dicitur. Iurifurandi contempta religio satis Deũ vltorẽ habet, & l. Stelion ff. de crim. Stelion. iudicium famosũ quidẽ nõ est, sed coercionẽ extraordinariã habet: & in l. De Peri. ff. De crim. Stelio. dicitur: De Periurio si sua pignora esse quis in instrumẽto iurauit, crimen stelionatus fit, & ideo ad tempus exulat. Hęc iura, & leges. Glossa conciliat sic: Periurus, cuius periurium nocet alteri, infamis est, vt habetur in l. Si quis maior. c. De transactio. at qui alteri non officit, sed sibi soli, infamis non est, vt si quis iurauerit se ieiunium seruaturum, vinum non bibiturum, sacrum auditurum, & iurandum non seruet, & in hoc locum habent ceteræ leges. S. Th. loc. cit. ait periurum in iure iuri astrictorio infamem non esse, nisi post sententiã iudicis latam contra eum in accusatione: periurum tamen in iure iuri promissorio solenniter adhibito esse ipso iure infamem. Ab. loc. cit. inquit periurus secundum Canones est infamis, quia Canones infames appellant, quotquot lethali crimine tenentur obstricti: at secundum leges infamis non est periurus in iure iurando astrictorio, sed in promissorio. Sic etiã docent Bart. in l. Lucius ff. de his, qui notantur infamia. Meo iudicio, si quis in testimonio dicendo coram iudice, aut in contractibus publicè initis, aut in pactis, & fide publicè data, iurandum interpositum violet, infamis canonico iure censetur, aliter non item. Iure autẽ Canonico periurus sustinet pœnã in famiæ: nam in c. Infames, & c. Quicquid, c. q. 1. periuri infames habentur. Ceterum quamuis periuri Canonico iure infames sint: quæ attinet tamẽ (ait Silu. periur. q. 6. ad fin.) ad infamiã irrogandã, & honorũ confiscationẽ re ipsa exequendã, & pœnã corporis infligendã, necessaria est sententiã saltẽ generalis: unde, inquit, licet Tabellio periurus sit, ea tamẽ, quæ faciunt ratione publicè muneris, & officij, quo fungitur, rata, & firma sunt, donec sequatur iudicis sententiã saltem de claratoria criminis: nisi forte esset ita notoriam, vt nulla posset tergiversatione calari. Hęc Silu. Itẽ pœna est in iure Canonico constituta in periuros. Quicquid sciens peierauerit 40. dies in pane, & aqua, & 7. annos pœniteat sequentes; & nunquam sit sine pœnitentiã, & nunquã in testimonium recipiatur, cõionẽ tamẽ post hoc recipiat. Hęc in c. Quicquid, c. q. 1. Et in c. Prædicandũ, 22. q. 1. dicitur: Prædicandũ est etiam, vt periurium fideles caueant scire hoc grande scelus esse, nec lenẽ periuris penitentiam modum imponendum, talem periurio penitentiam imponi debere noverint, qualis adulterio, & homicidio iniungitur, & qualis ceteris criminibus capitibus imponitur. Hęc ex illo cap. Ex dictis soluitur quæstio, qua queri solet, quina periuri contrahant infamiã pœnam? **Resp.** iure Canonico eos, qui mendacium iure iurando confirmant: eos itẽ, qui fidẽ iure iurando firmatam non seruãt: Nec tamẽ oēs huiusmodi periuri statim ipso facto, infamię pœnã incurrit, ita vt officium, Beneficium, Dignita-*

tatem, pœnã ipso iure ciuili cõtrahat? De hac quæstione agit S. Th. 2. 2. q. 98. a. 3. ad 3. Ab. in c. testim. de test. Ang. periur. q. 6. Sil. periur. q. 6. & alij Summistæ in eod. verb. Cou. loc. cit. Glo. in l. Si quis maior. c. De transactio. ait, periurum esse iure ciuili infamè; nã in ipsa dicitur. Si quis promissa, quæ inuocato Dei nomine firmavit, nõ impleuerit, nõ solũ notetur infamia, sed etiã actione priuatus existat. At in l. Lucius Titius. ff. De his, qui notantur infamia, videtur statui, periuros non esse inter infames habendos: & l. Iurifurandi, c. De reb. cred. dicitur. Iurifurandi contempta religio satis Deũ vltorẽ habet, & l. Stelion ff. de crim. Stelion. iudicium famosũ quidẽ nõ est, sed coercionẽ extraordinariã habet: & in l. De Peri. ff. De crim. Stelio. dicitur: De Periurio si sua pignora esse quis in instrumẽto iurauit, crimen stelionatus fit, & ideo ad tempus exulat. Hęc iura, & leges. Glossa conciliat sic: Periurus, cuius periurium nocet alteri, infamis est, vt habetur in l. Si quis maior. c. De transactio. at qui alteri non officit, sed sibi soli, infamis non est, vt si quis iurauerit se ieiunium seruaturum, vinum non bibiturum, sacrum auditurum, & iurandum non seruet, & in hoc locum habent ceteræ leges. S. Th. loc. cit. ait periurum in iure iuri astrictorio infamem non esse, nisi post sententiã iudicis latam contra eum in accusatione: periurum tamen in iure iuri promissorio solenniter adhibito esse ipso iure infamem. Ab. loc. cit. inquit periurus secundum Canones est infamis, quia Canones infames appellant, quotquot lethali crimine tenentur obstricti: at secundum leges infamis non est periurus in iure iurando astrictorio, sed in promissorio. Sic etiã docent Bart. in l. Lucius ff. de his, qui notantur infamia. Meo iudicio, si quis in testimonio dicendo coram iudice, aut in contractibus publicè initis, aut in pactis, & fide publicè data, iurandum interpositum violet, infamis canonico iure censetur, aliter non item. Iure autẽ Canonico periurus sustinet pœnã in famiæ: nam in c. Infames, & c. Quicquid, c. q. 1. periuri infames habentur. Ceterum quamuis periuri Canonico iure infames sint: quæ attinet tamẽ (ait Silu. periur. q. 6. ad fin.) ad infamiã irrogandã, & honorũ confiscationẽ re ipsa exequendã, & pœnã corporis infligendã, necessaria est sententiã saltẽ generalis: unde, inquit, licet Tabellio periurus sit, ea tamẽ, quæ faciunt ratione publicè muneris, & officij, quo fungitur, rata, & firma sunt, donec sequatur iudicis sententiã saltem de claratoria criminis: nisi forte esset ita notoriam, vt nulla posset tergiversatione calari. Hęc Silu. Itẽ pœna est in iure Canonico constituta in periuros. Quicquid sciens peierauerit 40. dies in pane, & aqua, & 7. annos pœniteat sequentes; & nunquam sit sine pœnitentiã, & nunquã in testimonium recipiatur, cõionẽ tamẽ post hoc recipiat. Hęc in c. Quicquid, c. q. 1. Et in c. Prædicandũ, 22. q. 1. dicitur: Prædicandũ est etiam, vt periurium fideles caueant scire hoc grande scelus esse, nec lenẽ periuris penitentiam modum imponendum, talem periurio penitentiam imponi debere noverint, qualis adulterio, & homicidio iniungitur, & qualis ceteris criminibus capitibus imponitur. Hęc ex illo cap. Ex dictis soluitur quæstio, qua queri solet, quina periuri contrahant infamiã pœnam? **Resp.** iure Canonico eos, qui mendacium iure iurando confirmant: eos itẽ, qui fidẽ iure iurando firmatam non seruãt: Nec tamẽ oēs huiusmodi periuri statim ipso facto, infamię pœnã incurrit, ita vt officium, Beneficium, Dignita-

tem, vel alia huiusmodi bona dimittere cogantur, donec, vt paulo ante dixit Silu. sententia Iudicis tanquam periuri condemnantur, aut per propriam confessionem in iudicio habeantur periuri, aut ita manifesti, & notorii periuri sint, vt ea, quae publicè faciunt, tanquam irrita, & inania in iudicio repellantur. *In cap. Cùm non ab homine De Iudic. dicitur: Si Clericus in quocumque ordine constitutus in furto, vel homicidio, vel periurio, vel alio crimine fuerit deprehensus, legitimè conuictus ab Ecclesiastico Iudice deponendus est. Ex quo fit, vt periuriū in Clerico sit crimen puniendū pœna q̄. Canones de positione appellat.*

Octauo queritur, An infamis censeatur periurus, qui tantummodo fidem alteri priuatim datam violat? *Resp.* tantummodo infamem haberi, qui fidem siue priuatim, siue publicè datam non seruat: Si hoc eius crimen, vel per sententiam Iudicis damnatur, vel per propriam confessionem in iudicio constat, vel per facti euidētiā patet.

Nondū queritur, an Clericus periurus, sit ipso facto priuatus beneficio? *Rebut. de pac. possess. n. 218.* ait esse priuatum. *Resp.* ex communi sententia, non esse priuatum, sed per Iudicis sententiam eum esse priuandum. Ita sentiunt, Ioan. And. Abbas, Decius, Felinus, Ripa, Glossa, Ioannes Selua, Lambertinus, quos omnes citat, & sequitur Couar. in c. *quamuis, de pact. t. p. §. 7. n. 3.* nullum enim de cretum Ecclesiasticum extat, quo beneficio priuatus ipso iure dicatur.

Decimo queritur, an si beneficium Ecclesiasticum periuro Clerico conferatur, sit ratum & firmum, quod sit? *Dux* sunt opiniones, **prima** videtur asserere id ratum esse, quoniam Clericus periurus beneficium, quod habet, non amittit, ergo collatum acquirit. Sic *Feder. consil. 50.* **Secunda** opinio negat id vim illam habere: quam tuentur Io. And. Hostiensis, & Abbas, quos referunt Ioannes Sel, Lambertinus, Bernardus Dias, vt testatur Couar. loc. cit. *Hæc opinio verior est.* Plus enim requiritur, vt quis è beneficio, quod habet, deiciatur, quam vt à beneficio acquirendo repellatur. Quare, etsi Clericus periurus ipso iure beneficio priuatus non est, non propterea sequitur, vt beneficij sit capax. An imaduertendum tamen est nullam esse beneficij impetrationem siue adeptionem secundum prædictam communem sententiam quando Clericus periurus, in quem beneficium confertur, tanquā talis per sententiam Iudicis condemnatus est, aut per propriam confessionem in iudicio criminis conuictus aut quando per facti euidētiā notorium est crimen: alioqui rata est, & firma: vt ait Couar. loc. præd.

Vndecimo queritur, An iusurandum per falsos Deos in contractu, vel promissione positum, seruandum sit, ita vt periurus sit, qui illud non seruauerit. Hanc quæstionem tractat Couar. in c. *quamuis, de pact. in 6. p. 1. §. 1. n. 7.* Innoc. Abb. in cap. *est Christus, de iure.* Et quidam sentiunt esse omnino seruandum, quod colligunt ex Augusti, quem citat Gram in c. *Ecce dico, 22. q. 5.* in hæc verba: *Ecce dico charitati vestrae, qui super lapidem falsum iurat, periurus est. Vnde hoc dico: quia multi, & in hoc falluntur, & putant, quia nihil est, per quod iurant, non se crimine teneri per iurij. Prorsus periurus es, quia per id, quod sanctum putas, falsum iuras. Sed ego, dices, illum sanctum non puto, sanctum putas, cui iur as. Non enim quando iur at, tibi, aut lapidi iu-*

*ras, sed proximo homini iuras ante lapidem. Sed non quid nos ante Deum? Non te audis lapis loquentem, sed punit te Deus fallētem. Hæc ex Aug. Vbi duo membra distinguntur, vnum quidem, cū is, qui iurat per lapidē, hoc est, more Gentilium per touem, cui statuae & simulacra erigebantur, & dicabantur, siue per falsos Deos, putat sanctum esse id, per quod iurat cū id non putat. Et in vtroq; censet Aug. periurum esse, qui falsum iurauerit. In primò quidem quia falsum iurat per id, quod sanctum existimat in secundo verò, ex eo, quod falsum iurat per id, quod sanctum credit is, cui iusurandum præstat. Idem videtur dicere Aug. in ep. ad Public. quæ est 154. & refertur in c. *Mouet te. 22. q. 1.* his verbis: *Mouet te certè virum eius fide vtendum sit, qui vt eum seruet, per demonia iurauerit. Vbi te volo prius considerare, virum si quis iurauerit per deos falsos iurauerit, se fidem seruaturum, & eam non seruauerit, non tibi videatur bis peccasse. Si enim tali iuratione promissam custodierit fidem, ideo tantum peccasse iudicatur, quia per sales deos iurauerit, illud autem memo reprehenderet, quia fidem seruauerit: nunc verò, quia iurauit, per quos non debuit, & contra pollicitam fidem fecit, quod non debuit, bis vsq; peccauit. Hactenus Aug. ex cuius dictis constat seruandum iusurandum, quod per falsos Deos interponitur. **Moio** iudicio, si iusurandum quis adhibeat per falsos Deos, quos veros esse existimat, iusurandum verè interposuisse, & periurij crimine teneri eum, qui id, quod iurando promisit, non præstat. At verò si quis per falsos Deos iuret, quos prorsus inanes & falsos esse putat, periurus non est, si datam fidem non seruet, quia iusurandum non posuit. **Quod** autem Aug. dixit nõ ad verum periurium pertinet, sed ad fidei datæ violationem: quæ peccatum est, cū is, qui iusurandum per falsos Deos, quis præstat, grauius lædatur. Ita interpretatur Aug. Couar. loc. cit.**

Duodecimo queritur, An verum sit, quod ait Aug. in præd. loc. videlicet Ep. 154. & habetur in c. *Mouet te. 22. q. 1.* Minus malum esse per Deum falsum iurare veraciter, quam per Deum verum fallaciter? *Resp.* hanc Aug. sententiam locum habere in eo, qui iurat per falsos Deos, quos nullos, & inanes esse putat: is enim si fidem non seruet, peccat quidem grauius proximum decipiendū: sed nõ peierando. Qui verò fallaciter iurat per Deum verum, periurus est. Sed qui iurat per falsos Deos, quos veros esse arbitratur, quamuis veraciter iuret, grauius tamen peccat, quia cultum vero Deo debitum tribuit Idolis. Vnde in hoc Augustini sententia minimè locum habet: vt Couar. loc. cit. annotauit.

Decimotertio queritur, An liceat Christiano ab homine ethnico iusurandum accipere, & exigere, quem scit per falsos Deos iuraturum? *Resp.* ex Aug. in cap. *Mouet te. 22. q. 1.* id licere facere, ait enim: *Qui iuratur fide illius, quem constat iurasse per Deos falsos, & iuratur non ad malum, sed ad licitum, & bonum, non peccato eius se sociat, quo per demonia iurauit, sed bono pacto eius, qui fidem seruauit. Sic ibi Aug. qui licet sermone habere videatur solum de eo, qui petit ab ethnico, vt quoddam per falsos Deos iurando promissum sit, seruet, ac præstat; ratio tamen in vtroq; idem iuris esse concludit: Nam sicut ab ethnico, & impio non petimus, vt iusurandum per falsos Deos positum seruet, sed vt promissum exoluat, sic etiam ab eo non postulamus, vt iuret per falsos*

Deos, sed tantum, vt iuret. Vnde petimus id, quo bene, si velit, vt debet, vt potest, vt docet Couar. loco *prædicto*.

Cap. XII.

DEVOTO.

Quid sit votum, & quidnam ad eius substantiam, & naturam requiratur.

De voto tractant Theologi in 4. d. 38. nempe S. Th. Bonau Ricar. Palud. Supplement. Gabr. & Mai. *ibidem*. Canon. 17. q. 1. 2. 3. & 4. & de voto, & voti redempt. Summist. in verbo *votum*. Al tiso. in Sum. lib. 3. tract. 23. S. Tho. 2. 2. q. 88. Sotus li. 7. de Inst. 4. d. 38. q. 2. Astenfis lib. 1. tit. 20. Anton. p. 2. tit. 11.

Primo queritur, quid sit votum, & quomodo à promissione distinguatur? Respon. votum dici, & esse, quod Deo fit, vnde est proprie actus religionis, quæ Deo iustum, ac debitum cultum tribuit: quoniam ei vota nuncupamus, vt bonorum omnium largitori, vel pro beneficijs acceptis, vel pro imperandis. Promissio verò dicitur, quæ ali quid homini pollicemur. Quo fit, vt votum sit promissio, & sponso Deo facta: pollicitatio, quæ fidem nostram homini damus, generale nomen sortita, promissio nuncupatur: nam aliquâ do formæ generis nomen tribuitur. Hinc est, vt teste S. Th. 2. 2. q. 88. a. 1. promissio fieri, aut consistere nequeat absq; verbis, vel signis, aut nutibus verborum locum tenentibus: at votum Deo fieri potest sine vllis verbis, aut signis externis. Promissio itidem, vt docet idem S. Th. 2. 2. q. 88. a. 5. ad 3. potest esse voti materia, nam si promiseris pauperi aliquam pecuniam, potes insuper vouere Deo, te eam pecuniam pauperi largiturum.

Secundo queritur, quæ, & quot ad voti substantiam, & naturam sint necessaria? Respon. S. Th. 2. 2. q. 88. a. 1. Cai. ib. Sot. l. 7. de Inst. q. 1. a. 3. Nauar. in Mor. c. 12. n. 24. Anton. p. 2. tit. 11. c. 2. primum opus esse, vt votum ex animi deliberatione fiat: **Deinde**, vt is, qui votum facit, in animo habeat & consistat promittere, vel se Deo promittendo obligare. **Tertio**, vt non solum statuat, atq; decernat promittere, sed reuera promittat. **Quarto**, vt res voto promissa, & dicata Deo, bona sit, hoc est, quæ fieri iure possit. **Postremo**, vt id, quod vouetur, non solum bonum, sed melius etiam sit atq; præstantius, vt inferius explicabo. Votum igitur necesse est, vt sit promissio scienter, & sponte facta. Appellatione deliberationis autores intelligunt notitiam, & iudicium rationis: nomine Propositi accipiunt voluntarium animi actum, vt votum sit promissio Deo facta ex iudicio rationis, & proposito voluntatis.

Tertio queritur, quam, & quantam animi deliberationem votum requiratur, ac poscat? Respon. ex communi omnium sententiâ quam habent S. Th. Cai. Sor. loc. cit. Ricar. 4. d. 38. l. q. 2. & Nauar. c. 12. n. 24. Anton. p. 2. tit. 11. c. 2. eam postulare, quæ plenum rationis iudicium continet. Ea autem talis est, qualis, vel ad meritum, vel ad letale peccatû sufficit, vt optime Caiet. explicuit. Nec plena deliberatio in præsentia accipitur ea, quæ prævideatur tota promissæ rei difficultas, vt inferius expona: sed dicitur plena, quæ is, qui vouet, iudicis,

ac volens, spondet, ac pollicetur, ita vt planè videat, & animaduertat, ac velie se vouere. An verò votum ira, merore, dolore, aut aliqua alia subitanea animi perturbatione susceptum sit ratû & firmum, statim dicemus.

Quarto queritur, An ad votum præter animi deliberationem, voluntatis quoq; positum sit necessarium? Respon. ex cõi omnium sententiâ, vt cõstat ex S. Th. Cai. Sor. Nau. Ant. loc. cit. id opus esse. Propositum autè est voluntas promittendi aliquid Deo. Vnde Canonici iuris quidã interpretes, videlicet Ab. senior in c. *Literaturâ, de vot. & voti red.* vt refert ibi Ab. iunior: dixerunt vocû primò inchoari, deinde confirmari, post consummari, & perfecti. Inchoatur, inquit, per deliberationem, cum quis primum decernit polliceri Deo: **Confirma** tur per propositum, quo quis in animo habet, & statuit vouere, siue promittere: **Consummatur** p̄ promissionem, quæ quis suam Deo fidem obstringit, sese Deo obligat. An verò is, qui vouet nõ habens in animo efficere quod promittit, aut nolens se Deo obligare, voti vinculo teneatur, post ea dicetur. **QVÆRES**, quid significetur, nomine Propositi, & quo à Deliberatione distinguatur? Cai. Deliberationem accipit actum siue iudicium rationis, quò quis scièter deliberat facere, quod promittit. Propositum intelligit actum voluntatis, quo spõte statimus id facere, & exequi, quod promittimus, ita vt votû sit promissio Deo facta ex deliberatione, siue iudicio rationis, & proposito voluntatis, quum iudicamus nos facturos, q̄ promittimus & decernimus id nos facere. **Ceterum**, Respondeo significari ea voce voluntatis actum, quo vouens certo & firmo animo apud se statuit promittere, siue vouere. Vnde à deliberatione differt, quoniam qui vouet, primum decernit vouere, deinde vult vouere, vel promittere.

Quinto queritur, An votum solo animi proposito perfici queat? Canonici iuris Doctores veteres, Hugo, Bernardus, Gofredus, Laurentius, Alanus, Tancredus, & cum eis Innocentius, Hostiësis, & Glossa, vt refert Abb. in c. *Literaturâ, de vot. & voti red.* docuerunt, ad votum duo tantum sufficere, deliberationem, & propositum. Hanc sententiam inter Theologos sequuti sunt Palu. 4. d. 38. q. 1. a. 1. §. *sed quia*. Anto. p. 2. tit. 11. c. 2. idq; probare conati sunt ex c. *Consulti, de Regul.* vbi Põrrix ait: *Si is, qui conuertitur, proposuerit absolute vitam mutare, vt sub habitu regulari omnipotenti Deo de cetero sanuletur, decet, vt regulariter viuat, ad laxiorem saltem vitam perire: sic.* Hec ibi: Item, in c. *Beneficium, de Regular.* in 6. statuitur, vt Nouitij beneficium nulli conferatur, nisi eius accedat assensus, aut constet eum vitæ rationem absolute mutare voluisse, aut professionem expressè, vel tacitè fecerit. Et in c. *Qui bona, 17. q. 1.* dicitur: *Qui bona agunt, si melius agere deliberent, post deliberatã non faciant, licet in bonis prioribus perseuerent, in conspectu tamen Dei ceciderunt ex deliberatione.* Itẽ in c. *Statuimus, de Regul.* habetur. Nouitios posse liberè ad sæculum redire, nisi euidenter appareat eos absolute voluisse vitam mutare, & in Religione perpetuò Domino deseruire. Idem colligitur ex c. *Non solû, de Regular.* in 6. & ex c. *consuluit, qui cler. vel vouens præsertim adiuncta Glossa, in verbo habitum:* & Luc. 9. ait Dominus: *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retro, apertus est regno.* Genes. etiam 19. v. 6. &